

πραξικόπημα: το αποκορύφωμα και το τέλος μιας παραδοσιακής πολιτικής πρακτικής

γιώργος νικολάου λιλλήκας

Στην ιστορία οι κρίσεις δεν υπόκεινται στους μεταφυσικούς νόμους της θεομηνίας όσο κι αν η λαϊκή δεισιδαιμονία (έκφραση της άγνοιας και της θρησκευτικής επικράτησης) και οι επίσημοι ιστορικοί (εκφραστές της αστικής ιδεολογίας του ανιστορισμού) επιθυμούν να τις παρουσιάσουν σαν τέτοιες, χωρίς ενδογενείς αιτίες με χρονική και ιστορική συνέχεια και συνοχή. Και οι δυο αυτές σχολές στρέφουν το ενδιαφέρον προς εξωγενείς παράγοντες και αποφεύγουν κάθε δομική προσέγγιση της κοινωνίας που βρίσκεται σε κρίση, με πλήρη «αφαίρεση» του κοινωνικού στοιχείου ή με απλές αναφορές σε πολιτικά πρόσωπα ανάγοντας έτσι το ρόλο τους σε απόλυτο ιστορικό παράγοντα.

Αναμφισβήτητα το πραξικόπημα της 15ης Ιούλη 1974 είναι μια κρίσιμη τομή στη σύγχρονη ιστορία και πολιτική ζωή της Ανεξάρτητης Δημοκρατίας της Κύπρου. Οι παράγοντες που το προκάλεσαν ή που οδήγησαν καλύτερα σ' αυτή τη μορφή έκφρασης της πολιτικής αντίθεσης είναι πολλοί και διάφοροι. Οι επιπτώσεις του είναι βαθιές και διαρκείς. Πέραν όμως από τα αισθητά και ορατά βιώματα, υπήρξαν κι ορισμένες μεταμορφώσεις στη πολιτική πρακτική. Έτσι δεν θ' ασχοληθεί το άρθρο τούτο, ούτε με τες εξωτερικές επεμβάσεις και προδοσίες, ούτε με τες ανθρωπιστικές πτυχές της Τουρκικής εισβολής που το ακολούθησε. Ο στόχος του σημειώματος αυτού δεν είναι ούτε να καταδικάσει ορισμένες καταστάσεις (επιστημολογικά είναι καιρός να ξεπεραστεί το Χριστιανικό σύμπλεγμα που στενεύει τη κριτική σκέψη στη λανθασμένη μεταφυσική ηθική διαλεκτική μεταξύ του καλού και του κακού), ούτε να εξυμνήσει ορισμένα αισθήματα εθνικισμού (κάτω από τη μορφή του πατριωτισμού) που πηγάζουν από χρεοκοπημένες ιστορικομυθικές παραδόσεις. Είναι απλά και μόνο μια προσπάθεια να κατανοηθεί μια εξελικτική εσωτερική πορεία.....

Εδώ όμως είναι ανάγκη να γίνει μια διευκρίνηση για την επιλογή της «πολιτικής πρακτικής» σαν αντικείμενο και εργαλείο προβληματισμού αντί της «ιδεολογίας». Η ιδεολογία είναι η αφηρημένη σε εννοιολογικά σχήματα λόγου αντιπροσώπευση και απεικόνιση των υπαρχόντων παραγωγικών σχέσεων. Παρά το ότι είναι μια ψευδαίσθηση που αντιστρέφει τη πραγματικότητα, μπορεί και επενεργεί πάνω στη κοινωνική πραγματικότητα μέσα από νομικές ή άλλες διαδικασίες. Η επίδραση όμως αυτή επιτελείται μακροπρόθεσμα και μπορεί και πρέπει να ληφθεί υπ' όψη από τους ιστορικούς για εξέταση ιστορικών περιόδων μέσης διάρκειας(1). Η πολιτική πρακτική άμεσα συνδεδεμένη τόσο με τες κοινωνικές σχέσεις όσο και με την ιδεολογία, ξεφεύγει εντούτοις από την επιμέρους αφηρημένη σφαίρα της πολιτικής και επιδρά άμεσα σαν «πράξη» (μέσα από μορφές που σχετίζονται τόσο με τες παραγωγικές σχέσεις όσο και με το συσχετισμό των πολιτικό-κοινωνικών δυνάμεων) στες πολιτικές εξελίξεις μιας μικρής ιστορικής περιόδου, μέσα στην οποία και μόνο μπορεί να εξεταστεί.

σκιαγράφηση του χώρου των αντιφάσεων και των παραδόξων του

Η Κυπριακή Δημοκρατία ήταν μια αλημιστική δημιουργία. Λίγο πολύ οι συνθήκες μέσα από τες οποίες αναδύθηκε (σαν ένα ιδανικό πολιτικό νεθέλημα αντίθετο του αισθητικού ιδανικού ομορφιάς

της Αφροδίτης που αναδύθηκε στον ίδιο χώρο) είναι σ' όλους γνωστές. Συνταγματικά «θεσμοποιήθηκε η διαλεκτική της μισαλλοδοξίας» με τη δομοποίηση και νομιμοποίηση της διαιρετικής πολιτικής και ιδεολογίας.

«Η πολιτική ζωή της Κυπριακής Δημοκρατίας οικοδομήθηκε... πάνω στην αντίφαση μιας απόπειρας δημιουργίας συνεκτικού πολιτικού σχήματος που αδιαφόρησε απέναντι στην οργανική ένταξη στο πολιτικό βίο του τόπου, του στοιχείου εκείνου, το οποίον, αποτελούσε τη συνοχή και την ενότητα της εύθραυστης πολιτείας»(2). Αυτή η σωστή διαπίστωση που αφορά την οργανική συμμετοχή της Τουρκοκυπριακής κοινότητας στη δημιουργία και πολιτική ζωή του Κυπριακού Κράτους, πρέπει να συμπληρωθεί με τη θεώρηση ενός ακόμα, του κύρια «στοιχείου συνοχής»: Τη θεώρηση του Κύπριου πολίτη (ακόμα και του ατόμου σαν κοινοτικό μέλος) στη διαδικασία συγκρότησης μιας αντιπροσωπευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας η οποία από τη φύση της απαιτεί τη θεληματική και συμβολική παραχώρηση ενός τουλάχιστον μέρους της κυριαρχίας (souveraineté) από μέρους του πολίτη στους κοινοβουλευτικούς θεσμούς του Κράτους, μέσα από εκλογικές διεργασίες και ιλλουσιονιστικές μορφές συμμετοχής στη πολιτική ζωή είτε σαν μέρος της πλειοψηφίας είτε σαν «απαραίτητο» στοιχείο αντιπολίτευσης.

Από Ελληνοκυπριακής πλευράς «το Ανεξάρτητο Κράτος ούτε επεδιώχθη ούτε αγαπήθη»(3). Αυτό το οργανικό αίσθημα εχθρότητας και αποβολής προς το Ανεξάρτητο Κράτος σαν κάτι το ξένο προς το συμβολικό σώμα που δημιούργησαν οι «εθνικοί πόθοι» και στόχοι της ΕΟΚΑ, κατείχε τόσο τους πολιτικούς ηγέτες και αγωνιστές της ΕΟΚΑ, όσο και πολιτικές οργανώσεις ιδεολογικά αντίθετες με τον εθνικισμό. Συχνά θεωρήθηκε επίσημα (μέσα από πολιτικούς λόγους των ιθυνόντων) και αντιμετωπίστηκε σαν μεταβατικό στάδιο (όπως η Σταύρωση) προς την «ολοκλήρωση των εθνικών πόθων» (την Ανάσταση).

From:
<https://movementsarchive.org/> - Κυπριακό Κινηματικό Αρχείο
Cyprus Movements Archive
Kıbrıs Sosyal Hareket Arşivi

Permanent link:
https://movementsarchive.org/doku.php?id=el:magazines:entostonteixon:no_24:coup&rev=1598284468

Last update: 2025/04/20 19:47

